

транспорт, телефонний зв'язок. 1894 року у Львові вперше побіг по рейках електричний трамвай, задовго до того як це сталося у Відні [1].

У Львові особливий ритм життя, менталітет, колорит, світосприйняття. Індивідуальний, притаманний лише йому дух величі, гордості та спокою, що випромінюють старі кам'яні леви, які стоять на охороні міста.

Львів - істинно європейське місто з яскравим минулим та світлим майбутнім.

1. Lviv.travel офіційний туристичний сайт міста [Електронний ресурс]: Режим доступу: http://lviv.travel/ua/visiting_card/historydetails

АНАЛІЗ ПОВЕДІНКОВОЇ ПСИХОЛОГІЇ КРИМІНАЛІЗОВАНОЇ ПОСТРАДЯНСЬКОЇ БЮРОКРАТІЇ

Гриневич Т.Б.

Національний університет «Львівська політехніка»

Суспільно-політичні реалії життя в незалежній Україні безпосередньо вказують на значне переплетіння владних структур із криміналітетом. Бюрократичний режим пострадянського простору в умовах неврегульованих економічних процесів ринкового господарства, морально-ідейної перебудови духовного життя та слабкості громадянського суспільства і демократичної влади зазнав значного впливу кримінального світу. Великі матеріальні ресурси, які злочинним шляхом попали під контроль криміналу, стали важелями впливу на владні структури. Це дозволило багатьом особам пов'язаним із злочинним світом безпосередньо проникнути у структури влади, а навіть очолити їх. Їх поведінка у прийнятті політичних рішень має ряд своїх особливостей, які не можна тлумачити чи прогнозувати через призму звичних схем аналізу політичних процесів, що розроблені політологією, соціальною та політичною психологією.

Слід нагадати, що український криміналітет є прямим продовженням злочинних структур радянського періоду у яких з 1920-х років формувалися так звані злочинні «законои» чи «поняття». Підпорядкування цьому своєрідному кодексу поведінки є необхідною умовою життя кримінальних структур та прийняття злочинця у їх шерехи. Додаймо, що існування злочинних формувань, які б не визнавали цих правил поведінки, було неможливе через

переслідування та ліквідацію таких із сторони так би мовити «ортодоксального криміналітету». Людина, яка була прийнята у злочинне середовище, фактично позбавлялася права покинути цей спосіб життя не наражаючи себе на смерть від рук членів кримінального світу. Отже особа попавши у владні структури далі буде дотримуватись злочинного кодексу поведінки.

Одні із основних правил поведінки радянського злочинця вкладені в формулу «не вір, не бійся, не проси». Згідно неї особа виробляє психологію крайньої непоступливості. Такі дії у значній мірі пов'язані із психологією злочинної субкультури. Піти на поступки для особи, що керується кримінальними «поняттями» означає виказати власну слабкість. Це у свою чергу тягне втрату «поваги» («уваження») із сторони інших представників злочинного світу [4]. Варто згадати, що слабка поступлива людина зазнає деградації в ієрархії злочинців до нижчих «каст». Закон сили є правилом у підтриманні представником криміналу свого статусу понад особами яких він вважає нижчими від себе у ієрархії (а отже і над всіма особи із поза злочинного світу). Найбільш реальним виступає застосування прямих силових дій у відповідь на загрозу своєму статусу та інтересам. Це зумовлене психологією боротьби за збереження власного «авторитету», що в пострадянські часи із переговорів для врегулювання суперечок між злочинцями (т.зв. «стрілок») переросло у форми фізичного винищення суперників (т.зв. «розборки»). З іншої сторони побутуюче презирство до смерті елімінує логіку самозбереження через не здійснення вчинків, які б тягнули за собою відплату у вигляді смерті. Слід згадати, що серед пострадянського криміналу розповсюдилось розділення всіх людей на «реальних пацанів» (особи які дотримуються кримінального кодексу поведінки) та «лохів», «фраєрів» (всі решта людей які не дотримуються і не знаються на «поняттях» та можуть стати жертвою обману із сторони злочинців) [3]. Злочинець по кодексу поведінки може обманути «лоха» та не дотримати даних йому обіцянок – т.зв. «розвести лоха». Такі дії навіть схвалюються у кримінальному світі, адже є одним із основних джерел збагачення злочинців. Дотриматися даного слова злочинець зобов'язаний лише перед представниками свого середовища. Отже, переговори з особами із поза кримінальних кіл можуть бути повністю непрогнозованими і здебільшого закінчуватися обманом, якщо дані обіцянки розбіжні із інтересами злочинця.

Однак слід пам'ятати, що у пострадянський час відбулася значна трансформація, як самого злочинного середовища, так і їх «злодійських законів» («воровського закону»). Згідно так би мовити «ортодоксальних» «понять» злочинцям заборонено займатися

політичною діяльністю, тоді як у 90-х роках відбувалося активне переплетіння криміналітету та політикуму на пострадянському просторі. Справжній «вор» ні при яких обставинах не міг виступати на захист влади та співпрацювати із правоохоронними органами[1]. Натомість у сучасних реаліях спостерігається активне використання осіб із злочинних кіл на службі влади. Але необхідно наголосити, що особи які приймають участь у подібних діях належать до дрібного криміналітету і насправді не «живуть по-понятях», а лише видають себе за їх прихильника (т.зв. «приблатненні»). Ними також здебільшого є молодь із неблагополучного соціального середовища, що намагалась самоствердитись у важких суспільно-економічних умовах 80-90-х років і знайшла таку можливість із приписування собі статусу т.зв. «пацанів», що намагались через девіантну поведінку показати свій протест суспільним реаліям та перейняти риси кримінальної субкультури популяризованої у масах. Варто теж зауважити, що сучасні кримінальні ватажки по злочинних «законах», що панували до 1980-х років, не можуть належати до вищих ступенів кримінальної ієрархії через недотримання ними цілого ряду основоположних «понять», а особливо через контакти із владою. Тому кримінал поєднуючись із владними структурами не може належати до справжніх т.зв. «коронованих злодіїв», а отже не буде виконувати їх головне завдання – збереження порядку та залагодження конфліктів. А отже силові дії стають основним методом боротьби за свої інтереси як пострадянського криміналу, так і криміналізованої влади.

Отже можна зробити висновок, що поведінкова психологія осіб із кримінальним минулим, що перебувають у владних структурах значною міру визначається ідеями які панують у злочинній субкультурі. З іншої сторони слід наголосити, що їх дії можуть вирізнятися особливою не прогнозованістю зумовленою процесами трансформації, що відбуваються в кримінальному світі в останніх десятиліттях. Масовість поширення кримінальної субкультури в 1990-х призвела до руйнування давньої усталених норм поведінки, які до того часу побутували лише у обмеженого кола носіїв. Виродження старих та не сформованість нових правил поведінки, їх переплетіння із сучасними економічними та політичними процесами призводить до певної хаотичності дій криміналізованої бюрократії. Цивілізаційний поступ пострадянських країн робить неминучим зникнення явищ як масової популярності кримінальної субкультури, так і її проникнення у владні структури, що було наслідком перехідних кризових явищ у суспільстві та не можуть існувати у збалансованому розвинутому соціумі.

1. Александров Ю. *Очерки криминальной субкультуры* – М.: *Права человека*, 2002. – 152 с. 2. Кучинский А.В. *Преступники и преступления. Законы преступного мира. Обычаи, язык, татуировки.* – Донецк: 1997. – 440 с. 3. Мильяненко Л.А. *По ту сторону закона: Энциклопедия преступного мира.* – СПб.: Редакция журнала "Дамы и господа", 1992. – 320с. 4. Сидоров А. *Словарь современного блатного и лагерного жаргона.* Ростов-на-Дону: *Гермес*, 1992. – 176 с.

МОНІТОРИНГ ДИТЯЧОЇ ПРАЦІ: ДО ФОРМУВАННЯ ПОЛІТИКИ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ДОБРОБУТУ ДІТЕЙ

Мульська О.П.

Інститут регіональних досліджень НАН України

В умовах сучасної світової кризи проблема державної політики забезпечення добробуту дітей та інших категорій населення, залишається актуальною. Особливо привертають увагу питання формування її інституційного забезпечення. Це виступає фундаментом створення умов для належного розвитку молодого покоління та забезпечення позитивних змін у його вихованні. Без формування ефективного механізму регулювання зайнятості дітей немислимо стверджувати про ефективність соціально-економічних реформ у країні та реалізацію курсу подолання бідності чи створення гідних умов праці.

Варто наголосити, що інституційне забезпечення державної політики полягає у співпраці установ та урядових структур з метою відстеження та захисту тих дітей, які залучені до трудової діяльності. Така співпраця повинна існувати у формі моніторингу дитячої праці (МДП) у країні.

У науковому дискусії сьогодні не спостерігається своєрідної активності тематики, пов'язаної з дослідженнями МДП. Праці науковців зосереджені на вивченні лише окремих елементів МДП – діяльність інспекторів праці, представників виконавчих груп – однак комплексного дослідження системи МДП не проводилось. Найбільш плідними є праці Е. Лібанової, Л. Черенько, Л. Лісогор, Н. Павлика, Т. Міненко, О. Балакіревої та У. Садової.

Дефініція «моніторингу дитячої праці» визначається, на думку автора, комплексом економічних, соціальних, організаційних, психологічних, педагогічних та технологічних засобів, які забезпечують систематичний контроль за станом та тенденціями